

# S. Sayısı : 254

## Sümer bank sermayesine 15 000 000 lira ilâvesine dair kanun lâyihası ve İktisad , Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/762)

T. C.

Başvekil

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6/1077

31 - III - 1937

### Büyük Mille Meclisi Yüksek Reisliğine

Sümer bank sermayesine 15 000 000 lira ilâvesi hakkında Maliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 25 - III - 1937 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

I. İnönü

### Esbabı mucibe lâyihası

1 - Birinci beş senelik sanayi programının tatbikını temin için 2580 numaralı kanunla Sümer bank sermayesine ilâve olunan 42 milyon liradan 10 milyon lirası demir ve çelik fabrikaları inşası için ayrılmış bulunmaktadır.

Karabükte kurulacak demir ve çelik fabrikaları için Londurada H. A. Brassert and Co. Limited şirketle akdedilen mukavelenamenin icabettirdiği meblağın temini için 3082 numaralı kanunla 45 500 000 liraya iblağ olunan Sümer Bank sermayesine daha 15 000 000 lira ilâvesine lüzum hâsıl olmuştur. Lâyiha kanunienin birinci maddesi bu maksadı temine matuftur.

2 - Bu defa Sümer bank sermayesine ilâve olunan 15 000 000 lira da, beş senelik sanayi programının tatbikına müteallik bulunduğundan bu meblağın, 2580 numaralı kanun mucibince aynı maksad için tahsis olunan 42 000 000 liranın sureti temini hakkında esaslara bağlanması muvafık görülmüş ve lâyihanın ikinci maddesi bu hususu temin edecek tarzda hazırlanmıştır.

3 - Deruhte ettiği inşaatın bedeli, Türkiye inşaatı ve saire karşılığı, boreun muhtemel faizi ve kur farkları olarak H. A. Brassert and Co. şirketine takriben 4 000 000 ingiliz lirası te-diye edilecektir.

Bu hususta mezkûr şirketle akdedilen mukavele mucibince mezkûr meblağ sekiz senede ödenecek ve bunu teminen Hazine muayyen tarihlerde ve altışar ay vadeli Hazine bonoları ihraç edilecektir.

Yapılan hesablara nazaran bu maksatla çıkarılması lâzım gelecek Hazine bonolarının miktarı takriben 20 000 000 liraya baliğ olmaktadır.

Lâyihanın üçüncü maddesi bu hususta Hükûmete lâzım gelen salâhiyetin verilmesini teminen vaz olunmuştur.

Müteakib maddeler mutad formülleri ihtiva etmektedir.

## İktisad encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisad encümeni

Esas No. 1/762

Karar No. 39

27 - IV - 1937

### Yüksek Reisliğe

Sümer bank sermayesine 15 milyon lira ilâvesi hakkında Maliye vekilliğince hazırlanıp İcra Vekilleri Heyetinin 25 - III - 1937 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulmasına karar verilen kanun lâyihası encümenimize havale edilmekle Maliye müsteşarı hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

Birinci beş senelik pilân içinde yapılması kararlaştırılan demir sanayii için evvelce 10 milyon lira ayrılmıştır. Bilâhare yapılan tetkikat ve münakasa neticesi İngiliz lirasile aktedilen mukaveleye nazaran muhtelif yedi fabrikadan müteşekkil olarak kurulacak olan bu sanayi tahakkuku için yirmi beş milyon liraya yakın bir paranın tahsisi icab ettiği için, evvelce ayrıldığı ifade ettiğimiz on milyon liraya daha on beş milyon liranın ilâvesi zarurî görülmüştür. Keyfiyeti tetkik eden encümenimiz lâyihanın esasını kabule şayan görmüştür.

Ancak, lâyihanın üçüncü maddesinde Mali-

yenin bu münasebetle çıkaracağı yirmi milyon liralık Hazine bonosunu ne kadar müddet zarfında itfa edeceğini meskût geçtiğinden, encümenimiz bu noktayı, yapılan mukavele esaslarına göre 8 sene olarak kanun metninde tasrih etmeği muvafık bulmuştur.

Diğer maddeler aynen kabul edilmiş olup havalesi mucibince Maliye ve Bütçe encümenlerine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

İk. En. Rs.	M. M.	Kâtib
Tekirdağ	Giresun	Niğde
Ş. Kesebir	İ. Sabuncu	Dr. R. Ferid Talay
Gümüşane	Seyhan	Ankara
Edib Tör	Esmâ Nayman	A. Ulus
Afyon K.	Ankara	Samsun
Berç Türker	E. Demirel	A. Tunali
Zonguldak	Kocaeli	Zonguldak
H. Karabacak	İ. Dıblan	Esad

## Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maliye encümeni

Karar No. 55

Esas No. 1/762

11 - V - 1937

### Yüksek Reisliğe

Sümer bank sermayesine 15 milyon lira ilâvesine dair olup Başvekâletin 31 mart 1937 tarih ve 6/1077 sayılı tezkeresile Büyük Meclise sunulan kanun lâyihası İktisad encümenince müzakereden sonra encümenimize havale kılınmıştır. Lâyiha İktisat vekâleti Siyasî müsteşarı, Sümer bank Umum müdürü ve Maliye vekâleti memuru hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

Beş senelik sanayi programının başarılmışına tahsis edilmek üzere Sümer bank sermayesi-

ne 2580 sayılı kanunla 42 milyon lira ilâve edilmiş, 3082 sayılı kanunla da bu miktara daha üç buçuk milyon eklenmiştir. Ancak beş senelik sanayi programına girmiş olan demir ve çelik endüstrisinin mukavelesi geçen aylarda bir İngiliz firmasile aktedilerek kaçak malolacağı anlaşılmış ve programın hazırlanma sırasında tahmin edilen miktarla bu son rakam arasında 15 milyon liralık bir fark olduğu görülmüş olduğundan bunu da temin etmek üzere Hükûmetçe bir lâyiha tanzim ve Meclise takdim kılınmış-

tır.

Sanayi programının hazırlığı 1929 dan sonraki yıllara göre yapılmıştır. Halbuki ilk plândaki endüstri şubelerinin kuruluşu ve Devletçe daha birçok ekonomik tedbirler almış ile yurtda hâsıl olan refah ve inkişaf demir ihtiyacının ilk tahminlerden fazla olduğunu göstermiş ve binaenaleyh senede 90 ve 100 bin tonluk bir kudrette tesisi düşünülen demir endüstrisi takati 180 ile 210 bin tona çıkarılmıştır. Bu esasa göre Karabükte temelleri atılan demir ve çelik endüstrisi millî istihsalin büyük bir iş şubesi olmakla kalmıyarak memleket müdafaasının da en büyük unsurudur. Büyük Millet Meclisinin 2580 sayılı kanunla tahakkukunu tasvib ettiği sanayi programının bu mühim şubesi de başarılmış sayılabilir.

Encümenimiz demir endüstrisi bakımından memleketin vaziyeti ile kurulmakta olan müessesenin kudret ve kabiliyeti ve şirketle yapılan anlaşmanın teferruatı ve ham madde tedarik ve nakil keyfiyeti üzerinde etraflıca müzakerede bulunmuş ve bu fırsatla millî sanayiın diğer şubelerindeki maliyet, kalite ve işçi meselelerini de tetkik etmiştir.

Esası tasvib edilen lâyihamın maddelerine geçildiğinde ve birinci maddenin müzakeresinde Sümerbankın bu günkü sermaye vaziyeti mütealea edilmiştir. Sümer bank sermayesine yeni-

den ilâve olunacak 15 milyon lira 2580 sayılı kanunla tayin edilen membalardan tedarik edilecektir. Lâyihamın ikinci maddesi bu hükmü ihtiva etmektedir. Encümenimiz; bu esası tamamen tasvib ve maddeyi aynen kabul etmiştir.

Demir ve çelik endüstrisinin tesis bedelini taksitle karşılamak üzere Maliye vekâletince bono ihracı salâhiyetini ihtiva eden üçüncü maddeye gelince; encümenimiz bunu İktisad encümeninin tadili veçhile kabul etmiş, ancak maddeye «Çelik» kelimesini de ilâve eylemiştir. Filhakika tesisat yalnız demire munhasır olmayıp çelik işleri de başlıca faaliyet unsurudur. Tesisat bedelinin İngiltere ve İmparatorluk piyasalarında satılacak millî mahsullerle ödenmesini ve tediyele- rin Maliye vekâletince taahhüd edilmesini çok yerinde bulan encümenimiz iki meriyet maddesini de aynen kabul etmiştir

Maliye E. Reisi	M. M.	Kâtib
Bayazad	İsparta	Çankırı
I. Tav	K. Ünal	M. Önsay
Malatya	Bursa	Yozgad
M. N. Zabcı	Dr. G. Kahraman	E. Draman
İçel	Diyarbakir	İstanbul
E. İnankur	H. Öviz	A. Bayındır
İzmir	Diyarbakir	Manisa
K. Dursun	Z. Tiğrel	T. Hitit
Çoruh		
I. Sabuncu		

### Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Mazbata No. 158

Esas No. 1/762

9 - VI - 1937

### Yüksek Reisliğe

Sümerbank sermayesine 15 milyon lira ilâvesine dair olub Başvekâletin 31 mart 1937 tarih ve 6/1077 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası İktisad ve Maliye encümenlerinin mazbatalarile birlikte Encümenimize verilmiş olmakla Maliye vekili Fuad Ağralı hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu:

Sümerbankın sermayesine 2580 sayılı kanunla 42 milyon ve 3082 sayılı kanunla da 3 500 000 lira ilâve edilmiş ve bu kere de 15 000 000

lira daha ilâvesi istenmekte bulunmuştur. Bu suretle, 20 milyon lira ile kurulmuş olan bankanın sermayesi 80 500 000 liraya baliğ olmaktadır.

Bu lâyiha ile ilâvesi istenen 15 milyon liranın, bankanın kârlarile Maliye vekâletinin bulacağı avans ve kredilerden temin edeceği mebalığın bankaya mal edilerek tediyesi suretile veya bu membalarla kapatılmadığı takdirde Devlet bütçesine konacak tahsisatlarla temin

edileceği kanun lâyihasının ikinci maddesile 2580 sayılı kanunun üçüncü maddesine attettiği hükümlerden anlaşılacaktır.

Karabükte kurulacak olan demir ve çelik fabrikaları için 45 500 000 liraya iblâğ olunan banka sermayesinin kifayetsizliğine binaen ve İngiliz şirketile yapılan mukavelenamenin gösterdiği ihtiyaç üzerine sermayeye daha 15 milyon lira ilâvesini temin maksadile teklif edildiği anlaşılan bu lâyiha hakkında alman izahat yerinde görüldüğünden Maliye encümeninin tadili dairesinde olduğu gibi kabul edilmiştir.

Müstacelen müzakeresi dileğiyle Umumi He-

yetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

Rs. V.	M. M.	Ka.
Isparta	Trabzon	İstanbul
Mükerrem Ünsal	R. Karadeniz	F. Öymen
Balıkesir	Çorum	Edirne
E. Adakan	M. Cantekin	F. Kaltakkıran
Gazi Anteb	İzmir	Malatya
H. Ayerdem	K. İnang	O. Taner
Manisa	Maraş	Muş
T. Türkoğlu	A. Tiridoğlu	Ş. Çiloğlu
Muş	Ordu	
Ş. Ataman	H. Yalman	

### HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Sümerbank sermayesine daha on beş milyon lira ilâvesine dair kanun lâyihası*

**MADDE 1** — 2580 ve 3082 numaralı kanunlarla Sümerbank sermayesine ilâve olunan 45 500 000 liraya daha on beş milyon lira ilâve edilmiştir.

**MADDE 2** — İlâve olunan bu sermaye 2580 numaralı kanunun 3 ncü maddesindeki esas dahilinde temin olunur.

**MADDE 3** — Demir sanayii münasebetile yirmi milyon liraya kadar bono ihracına salâhiyet verilmiştir.

**MADDE 4** — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

**MADDE 5** — Bu kanunun icrasına Maliye ve İktisad vekilleri memurdur.

25 - III - 1937

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
İ. İnönü	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V.	Ma. V. V.
Ş. Kaya	Dr. T. R. Aras	Dr. R. Saydam
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	C. Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. R. Saydam	Rana Tarhan	Muhlis Erkmen

### İKTİSAD ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

*Sümer bank sermayesine daha on beş milyon lira ilâvesine dair kanun lâyihası*

**MADDE 1** — 2580 ve 3082 numaralı kanunlarla Sümer bank sermayesine ilâve olunan kırk beş milyon beş yüz bin liraya daha on beş milyon lira ilâve edilmiştir.

**MADDE 2** — İlâve olunan bu sermaye 2580 numaralı kanunun 3 ncü maddesindeki esas dahilinde temin olunur.

**MADDE 3** — Demir endüstrisi tesisi masraflarını karşılamak ve azami sekiz senede itfa edilmek üzere yirmi milyon liraya kadar bono ihracına Maliye vekili mezundur.

**MADDE 4** — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

**MADDE 5** — Bu kanunun icrasına Maliye ve İktisad vekilleri memurdur.

## MALİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

*Sümer bank sermayesine daha 15 milyon lira ilâvesine dair kanun lâyihası*

**MADDE 1 — Aynen kabul edilmiştir.**

**MADDE 2 — Aynen kabul edilmiştir.**

**MADDE 3 — Demir ve çelik endüstrisi tesisi masraflarını karşılamak ve azami sekiz sene de itfa edilmek üzere 20 milyon liraya kadar bono ihracına Maliye vekili memurdur.**

**MADDE 4 — Aynen kabul edilmiştir.**

**MADDE 5 — Aynen kabul edilmiştir.**